

Prezydencja BCC w Radzie Przedsiębiorczości

Warszawa, 3 marca 2021 r.

OPINIA

dotyczy: projektu ustawy o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw

Systemowe zmiany w systemie emerytalnym bez ustawowego, rządowego przeglądu emerytalnego

- Projekt ustawy o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw zawiera rozwiązania o zróżnicowanym poziomie ważności i znaczenia dla podmiotów oddziaływania (świadczeniobiorcy, przedsiębiorcy) z tzw. ustawy systemowej i poszczególnych jej elementów.
- W uzasadnieniu wskazuje się, że celem projektu jest uporządkowanie systemu ubezpieczeń społecznych, jego racjonalizacja, wprowadzenie jednolitych rozwiązań w zakresie przyznawania i wypłaty świadczeń a także usprawnienie funkcjonowania ZUS w kontekście gospodarki finansowej oraz rozliczeń z płatnikami składek.
- Zdaniem BCC, nie dokonanie w 2020 r. rządowego przeglądu emerytalnego, który jest obowiązkiem ustawowym, tworzy sytuację, w której brakuje merytorycznej podbudowy dla zmian systemowych w ubezpieczeniach społecznych. Powstaje wrażenie braku koordynacji przy przeprowadzaniu zmian, czego najnowszym przykładem jest wielogłos płynący z różnych ośrodków władzy m.in. dotyczący zmian sytuacji osób prowadzących działalność gospodarczą w KRUS.

Należy zwrócić uwagę na możliwość pogorszenia jakości relacji pomiędzy ZUS a jego klientami. Nastąpić ma zaniechane doręczanie świadczeniobiorcom decyzji waloryzacyjnych wraz z publikowaniem ich na PUE ZUS. Wskazuje się na wysoki nakład sił i środków na cykliczne (generalnie raz w roku) przygotowanie i doręczenie papierowych decyzji. Argumentuje się przy tym niewielką liczbą odwołań od decyzji. Świadczeniobiorca będzie mógł otrzymać tę decyzję po złożeniu odpowiedniego wniosku, co jest raczej mało prawdopodobne. BCC proponuje, aby to rozwiązanie powiązać z obowiązkiem zamieszczania decyzji waloryzacyjnych na Platformie Usług Elektronicznych ZUS (PUE) w przypadku świadczeniobiorców, którzy mają utworzony tam swój profil. Także w przypadku osób, które otrzymują świadczenia przyznane przed 1 stycznia 2009 r. Będzie to wymagało mniejszego nakładu sił i środków niż dotychczas i będzie stanowiło alternatywny sposób automatycznego doręczania decyzji waloryzacyjnych dla osób, które mają utworzony profil PUE.

Zdaniem BCC, nie należy zmieniać, jak proponuje się w projekcie, aktualnych zasad przeliczania emerytur z tzw. starego systemu z zastosowaniem nowej kwoty bazowej. Uchylenie możliwości przeliczania emerytur z tzw. starego systemu, o których jest mowa w art. 110 i art. 110a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jest trudna do uzasadnienia. Przywoływana konieczność ujednolicenia zasad przeliczania emerytur w starym i nowym

systemie emerytalnym, nie wydaje się być dostateczna. Przepisy zawarte w art. 110a były natury „lex specialis” i zostały zasadniczo skonsumowane. Obecne możliwości przeliczania emerytur z art. 110 i art. 110a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, są efektem innych uregulowań architektury nowego i starego systemu emerytalnego. W starym systemie (zdefiniowanego świadczenia), składki odprowadzano od pełnego wynagrodzenia ubezpieczonego. Przy wyliczaniu świadczenia wskaźnik był ograniczony do 250% przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Takiego rozwiązania nie ma w nowym systemie emerytalnym. Przeliczanie świadczeń z zastosowaniem nowej kwoty bazowej na podstawie art. 110 i art. 110a ustawy o emeryturach i rentach z FUS jest odpowiedzią na niekorzystność przepisów z tzw. starego systemu.

Należy zgodzić się ze stanowiskiem Rady Nadzorczej ZUS, iż „propozycja uchylenia art. 110a ... choć rzeczywiście przepis ten ma charakter incydentalny, to wydaje się, że ciągle są osoby, które mogłyby z niego skorzystać. Uchylenie art. 110a mogłoby więc spowodować nierówne traktowanie osób znajdujących się w podobnej sytuacji.”. W konkluzji należy rozważyć rezygnację z uchylania art. 110 i art. 110a ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

BCC proponuje pozostawienie obecnych możliwości przeliczania emerytur z tzw. starego systemu z uwzględnieniem okresów nieskładkowych. Do kwestii zmian sposobu przeliczania emerytur z tzw. starego systemu odnosi się także zawarta w projekcie ustawy koncepcja modyfikacji w art. 112 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zmierzona ona do likwidacji dotychczasowej możliwości uwzględniania okresów nieskładkowych przy przeliczaniu emerytur z tzw. starego systemu. Podobnie jak w przypadku projektu zmian w art. 110 i art. 110a, ta propozycja jest uzasadniana potrzebą zrównania zasad przeliczania emerytur w nowym i starym systemie. Tak jak w przypadku uwag do proponowanego uchylenia art. 110 i art. 110a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, tak też w przypadku propozycji modyfikacji art. 112 tej ustawy należy zauważyć, że źródłem tej regulacji są różnice w konstrukcji nowego i starego systemu emerytalnego. W starym systemie emerytalnym istniały pewne okresy (m.in. choroby w trakcie ubezpieczenia) zakwalifikowane przez ustawodawcę do „okresów nieskładkowych”. Okresy te uwzględniano się przy ustaleniu wysokości emerytury, choć przy obliczaniu emerytury znaczyły mniej, niż okresy składkowe. W nowym systemie emerytalnym nie ma okresów nieskładkowych wedle starej reguły. Jest nowy, inny sposób ustalania wysokości świadczenia. Konsekwencją właśnie tych różnic jest obecne brzmienie art. 112 i możliwość uwzględnienia okresów nieskładkowych przy przeliczaniu emerytur z tzw. starego systemu. Należy rozważyć rezygnację z modyfikowania treści art. 112 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Kompleksowe rozwiązanie problemu tzw. „emerytur czerwcowych”. Konieczna jest zmiana niekorzystnego sposobu ustalania wysokości emerytur w nowym systemie emerytalnym dla osób, które składają wnioski o emeryturę w czerwcu danego roku. Są one efektem przyjętego systemu waloryzacji składek emerytalnych. Polega on na tym, że w przypadku wystąpienia o emeryturę w czerwcu, kwota składek nie podlegała dodatkowej waloryzacji kwartalnej. W 2020 r. zastosowano jednorazowo rozwiązanie ustalające zasady obliczania wysokości emerytur czerwcowych analogicznie jak w maju. Procedowany projekt zmian przewiduje wprowadzenie powyższych zasad na stałe. Jest to korzystne „dla nowych” emerytów, ale nie obejmuje sytuacji „czerwcowych emerytów” z lat ubiegłych. Podczas gdy świadczenia nowych „czerwcowych emerytów” będą obliczane według korzystnych zasad, świadczenia osób, które w poprzednich latach złożyły wnioski o emeryturę w czerwcu pozostaną trwale obniżone. Może to naruszać zasadę równości obywateli wobec prawa. Z tych właśnie względów, BCC proponuje rozwiązanie kompleksowe dla wszystkich emerytów i stosowanie nowych zasad także wobec osób, które pobierają już emerytury uzyskane w czerwcu w poprzednich latach.

Zasada bezgotówkowego doręczania. Projektowana nowelizacja dotyczy doręczania przez ZUS nowo przyznanych świadczeń długoterminowych. Klienci będą mogli wnioskować o doręczanie świadczeń w formie gotówkowej. Jest to rozwiązanie słuszne, jednak budzi obawy o łatwość we wnioskowaniu. Podnosi się aspekty trudności w poruszaniu się, odległość oddziału banku lub bankomatu, obawa przed kradzieżą przy podejmowaniu pieniędzy, opłaty bankowe. Ważne są zatem przepisy dotyczące trybu uzyskiwania zgody na otrzymywanie świadczeń w formie gotówkowej. ZUS będzie mógł wyrazić zgodę na formę bezgotówkową o ile uzna, że jest to uzasadnione ze względu na szczególnie uzasadniony interes osoby uprawnionej do świadczenia. Decyzja ta będzie miała zatem charakter uznaniowy, nie jest również znana procedura odwoławcza. BCC proponuje opisać tę sytuację w przepisach.

Plan finansowy ZUS. Projekt nowelizuje art. 74 ust. 3 pkt 8 oraz art. 75 ust. 2 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w celu uregulowania trybu wprowadzania zmian do planu finansowego ZUS. W art. 74 mowa jest o „planie finansowym ZUS”, o tyle w art. 75, który tę procedurę reguluje w odniesieniu do kompetencji Rady Nadzorczej, mowa jest już o „projekcie planu finansowego ZUS”. Zgodnie więc z art. 74 Zarząd sporządza „plan”, a następnie Rada Nadzorcza zatwierdza ten „plan”, natomiast zgodnie z art. 75 Rada Nadzorcza zatwierdza „projekt planu”. Należy uznać, że w art. 75 ust. 2 pkt 4 powinna być mowa o „planie finansowym ZUS”, a nie o „projekcie planu finansowego ZUS”. Proponowana przez BCC zmiana ma charakter redakcyjny i należy jej dokonać.

Ustawa wypadkowa. Niejasne są intencje poniżej wymienionych projektowanych przepisów prawnych: w art. 31 ustawy wypadkowej po ust. 10 proponuje się dodać ust. 10a w brzmieniu: „10a. Korekta informacji, o której mowa w ust. 6, może zostać złożona przez płatnika składek nie później niż do końca roku kalendarzowego następującego po roku, za który została złożona ta informacja, z zastrzeżenia ust. 11.”. Ma to mieć na celu określenie terminu, w jakim możliwe jest skorygowanie informacji ZUS IWA.

Korygowanie przez płatników danych z informacji ZUS IWA występuje także wobec lat poprzednich. Następuje wtedy kolejne przeliczenie wysokości stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe płatnikowi w systemie informatycznym KSI ZUS. Wartość stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe ulega zmianie. Zdaniem autorów zmian, ich celem jest zablokowanie możliwości poprawienia błędnych danych w informacjach ZUS IWA. Powstaje wrażenie, że chodzi o zablokowanie możliwości kolejnego przeliczenia i traktowanie możliwej, pozytywnej korekty na rzecz płatnika, jako ryzyka finansowego FUS. I stąd zapowiadana eliminacja tej możliwości.

BCC proponuje utrzymać możliwość dokonywania kolejnego przeliczenia wysokości stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe. Jego likwidacja nie znajduje naszym zdaniem uzasadnienia.

Niejasne są przepisy art. 48 ust. 2 oraz art. 52 ustawy z 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Regulują one zasady ustalania podstawy wymiaru zasiłków przysługujących ubezpieczonym niebędącym pracownikami. Autorzy projektu zmian znieśli odniesienie się do art. 43 ustawy zasiłkowej: „Podstawy wymiaru zasiłku nie ustala się na nowo, jeżeli między okresami pobierania zasiłków zarówno tego samego rodzaju, jak i innego rodzaju, nie było przerwy albo przerwa była krótsza niż 3 miesiące kalendarzowe”. Oznacza to, iż osoby objęte ubezpieczeniem chorobowym dobrowolnie, zwłaszcza kobiety pobierające świadczenia związane z rodzicielstwem utracą to uprawnienie. Ponadto, w przypadku choroby osoby niebędącej pracownikiem, zatrudnionej na umowie cywilnoprawnej, przy zwolnieniu chorobowym nastąpi potrzeba ustalenia nowej podstawy wymiaru.

Podsumowując, nie należy wprowadzać zmian, które – z perspektywy obowiązków informacyjnych ZUS – są niekorzystne dla płatników oraz świadczeniobiorców (emerytów i rencistów) i ich dotychczasowych uprawnień.

Kontakt z ekspertem:

dr Wojciech Nagel
ekspert BCC ds. ubezpieczeń społecznych
tel. 601 329 181
e-mail: wojciech.nagel@bcc.org.pl

Kontakt:

Emil Muciński

rzecznik, Instytut Interwencji Gospodarczych BCC

tel. 602 571 395

e-mail: emil.mucinski@bcc.org.pl

Business Centre Club powstał pod koniec XX w., w 1991 roku. Jest prestiżowym Klubem przedsiębiorców i największą w kraju ustawową organizacją indywidualnych pracodawców. Grupa BCC składa się z Klubu BCC, Związku Pracodawców BCC i Studenckiego Forum BCC. Członkowie BCC zatrudniają ponad 400 tys. pracowników, obroty firm sięgają 20 miliardów złotych a siedziby rozlokowane są w blisko 250 miastach. Na terenie całej Polski działają 22 łóże regionalne. Do BCC należą przedstawiciele wszystkich branż, międzynarodowe korporacje, instytucje finansowe i ubezpieczeniowe, firmy telekomunikacyjne, najwięksi polscy producenci, uczelnie wyższe, koncerny wydawnicze i znane kancelarie prawne. Członkami Klubu są także prawnicy, dziennikarze, naukowcy, wydawcy, lekarze, wojskowi i studenci. BCC koncentruje się na działaniach na rzecz rozwoju gospodarki i pomocy przedsiębiorcom, jest ustawowym członkiem Rady Dialogu Społecznego. Koordynatorem wszystkich działań BCC jest Marek Golliszewski.

Kontakty prasowe: https://www.bcc.org.pl/strefa_eksperta/kontakty-do-ekspertow, więcej: <https://www.bcc.org.pl/> oraz: <https://www.facebook.com/businesscentreclub>